

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2020-11-23

Närvarande: F.d. justitierådet Ella Nyström samt justitieråden Per Classon och Stefan Johansson

En ny straffbestämmelse som skyddar betalningsverktyg

Enligt en lagrådsremiss den 12 november 2020 har regeringen (Justitiedepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i brottsbalken.

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunniga Ani Arevian Sjöstedt.

Förslaget föranleder följande yttrande.

9 kap. 3 c §

Paragrafen utgör en nykriminalisering och är en del av genomförandet av ett EU-direktiv om bekämpande av bedrägeri och förfalskning som rör andra betalningsmedel än kontanter. Det föreslås även en subsidiaritetsregel som innebär att straffbestämmelsen inte ska tillämpas om gärningen är belagd med samma eller strängare straff enligt någon annan bestämmelse i brottsbalken.

Det straffrättsliga skyddet mot förmögenhets- och förfalskningsbrott är omfattande. Den nu föreslagna lagstiftningen synes huvudsakligen vara föranledd av direktivets långtgående krav på kriminalisering av försök till brott samt krav på maximistraff. Flera av de gärningar som ska omfattas av det nya brottet är emellertid redan i dag straffbara, i vart fall som försök till bedrägeri. Detta är också anledningen till förslaget om en subsidiaritetsregel. Det kan ifrågasättas om det begränsade lagstiftningsbehov som föranleds av direktivet bör genomföras i form av en helt ny straffbestämmelse. Samtidigt har Lagrådet förståelse för de svårigheter som det skulle innebära att genomföra direktivets krav på kriminalisering genom att framför allt komplettera vissa av de nuvarande straffbestämmelserna om förmögenhets- och förfalskningsbrott. Den valda lagstiftningstekniken får därför godtas.

I direktivet och i den föreslagna straffbestämmelsen används uttrycket "bedräglig användning". Med detta avses inte bara det som i dag bestraffas som bedrägeri. Begreppet ska ha en vidare betydelse och enligt författningskommentaren omfatta att "betalningsverktyget används på ett vilseledande, svekfullt eller annars otillbörligt sätt".

Det bör så långt möjligt undvikas att införa begrepp som har en ny betydelse, men som i stor utsträckning liknar eller bygger på vedertagna straffrättsliga begrepp. Lagrådet anser därför att det i den fortsatta beredningen bör övervägas om inte "bedräglig användning" kan ersättas med något annat begrepp, förslagsvis "otillbörlig användning".

I första stycket punkten 3 kriminaliseras dels bedräglig användning av ett olovligen införskaffat eller förvanskat eller falskt betalningsverktyg, dels annan befattning med ett sådant betalningsverktyg. När det gäller det andra ledet i punkten, annan befattning med betalningsverktyget, avviker förslaget från direktivets krav genom att det för straffbarhet inte krävs att det är fråga om befattning för bedräglig användning. Valet att på denna punkt gå längre än vad direktivet kräver motiveras i lagrådsremissen med att straffbestämelsen bör kriminalisera i princip all befattning med olovligen åtkomna och helt eller delvis förfalskade betalningsverktyg. Det anges även att utrymmet för att lagligen hantera betalningsverktyg som varit föremål för brott är begränsat.

Det som i remissen anförs som skäl för att beträffande det andra ledet i punkten 3, annan befattning, gå längre än kravet i direktivet gör sig enligt Lagrådets mening gällande även beträffande användning av ett olovligen åtkommet eller förfalskat betalningsverktyg (första ledet i punkten). Det framstår i vart fall som omotiverat att ställa högre krav för straffbarhet när det gäller den som använder ett sådant betalningsverktyg, jämfört med den som befattar sig med det på annat sätt. Frågan bör övervägas ytterligare under den fortsatta beredningen.

När det gäller de omständigheter som enligt tredje stycket

särskilt ska beaktas vid bedömningen av om brottet är grovt (kvalifikationsgrunder) bör den första punkten utformas i närmare överensstämmelse med liknande kvalifikationsgrunder som används beträffande flertalet förmögenhetsbrott (se t.ex. grovt bedrägeri, 9 kap. 3 § andra stycket). Lagrådet föreslår därför att punkten 1 får följande lydelse.

1. har avsett betydande värde eller kunnat medföra synnerligen kännbar skada,